

80 Pica
INDO-CHINOIS

2182

BẢN DIỄN TỨ TRẠNG ĐỒNG KHOA

BẢN DIỄN

Nº 18482

TỨ TRẠNG ĐỒNG KHOA

XUẤT BẢN TẠI PHÚC VÂN Hang-Gai,
Số nhà 91
HANOI

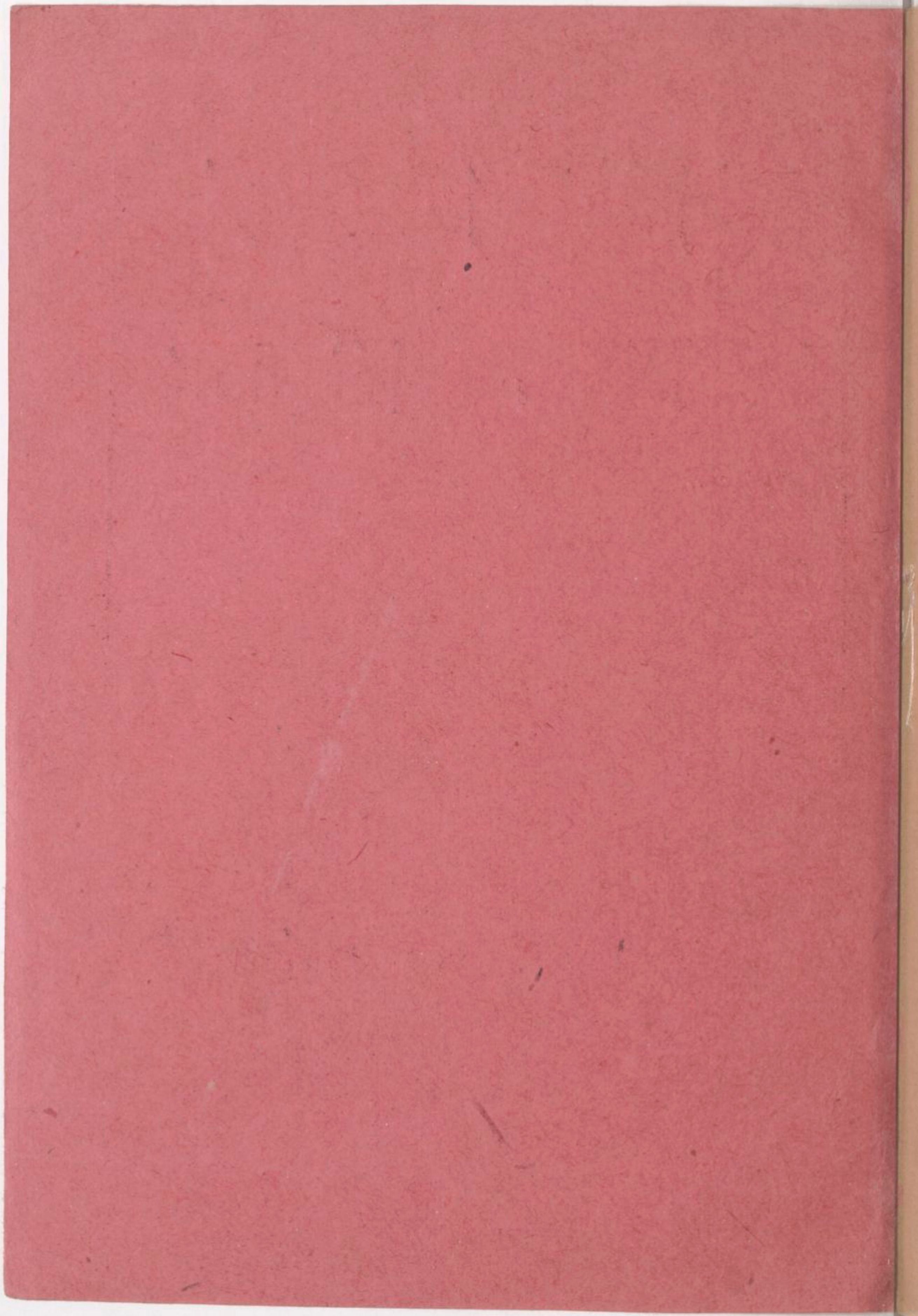
TƯỜNG-VÂN MỘNG-LÂN

QUỲNH-CHÂU MỘNG-LONG

lần thứ nhất

— 1933 —

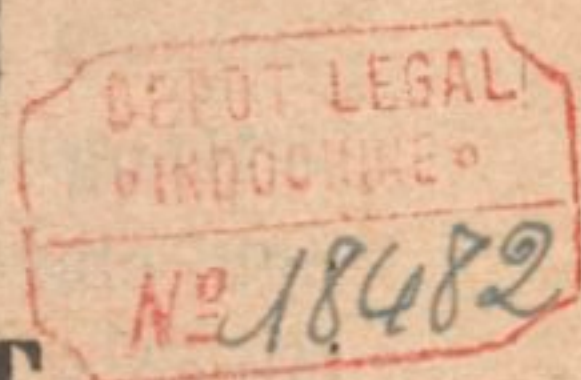
Giá bán 0\$30

Tiểu - Dẫn

Hồi Thứ Nhất

Khai Diên Trò

Thủ bản — Mộng-Lân ra xưng danh.

Vợ — Quỳnh-châu ra than thở cùng chồng, về chơi nhà mẹ, lúc đi dữa đường gặp phong ba liền vào chùa Thọ-am để lánh không ngờ đầu Thúy-tường-Vân đã vào lánh trước, nàng vào được ít lâu thì có lũ cường đồ vào hiếp, sau Thúy-tường-Vân giả làm thần ra cứu, chúng thấy vậy giải tán cả, song nàng Quỳnh-châu cảm tạ Thúy-tường-Vân.

Khi Quỳnh-châu về nhà thuật chuyện cùng chồng, từ đó Mộng-lân coi Tường-vân như anh em ruột vậy, về sau hai người tìm thầy đi học, được mấy năm thì gặp khoa thi, ngờ đâu lòng giới sui khiến, Tường-vân đau bụng thành ra khoa ấy lại không đi được, còn Mộng-Lân đi thi vợ ở nhà có rỗng xuống phủ từ đó cảm động thụ thai.

80 piece
2182

HỒI THỨ HAI

Mộng-lân đi thi về thấy vợ thụ thai thì có ý nghi cho Tường-vân, Tường-vân thấy Mộng-lân có ý nghi mình bèn dận lòng ra đi. Mộng-lân thấy Tường-vân đi thì lại càng đem lòng nghi thêm, khi Quỳnh châu sinh được nam tử thì lại giống Tường vân, Mộng-lân càng nổi máu ghen lên, làm cho vợ lại phải đi nốt, lúc vợ đi rồi, bể con nằm ngủ, bỗng có thần nhân xuống báo mộng rằng; chính thực con của anh chứ không phải con Tường-vân sao lại đuổi vợ đi nếu không tìm về ngay thì chết cả.

Khi Mộng-lân tỉnh giấc thấy mộng như thế vội vàng ôm con để đi tìm đặt tên là Mộng-long đi mãi đến tối vào nhà trọ nghỉ, không ngờ đâu vợ ngủ ở nhà trong, nhưng mà Mộng-lân không biết đến đêm vợ nghe tiếng con khóc bèn lên ra bỗng lấy con ra đi, được một chốc thì có đảng cướp đến cướp nhà chợ, trong nhà chạy tán loạn cả còn Mộng lân vợ vẫn không thấy con đâu cả, than khóc hồi lâu rồi ra về.

Nàng Quỳnh-châu bỗng con ra vi, dắt khách một mình, tới rừng xanh thì có cái thạch bàn ở đó, liền ẵm con nằm ngủ giờ xui khiến vậy

Tường-vân lại vì tới đó, Tường-vân lại giả hai lạng vàng khi trước rồi lại bẻ lấy Mông long về, khi Quỳnh-châu tỉnh giấc thấy mấy con, mà lại thấy hai lạng vàng của mình lúc trước, biết ngay là Tường-vân đã đem can mình về nuôi rồi, cho nên không sợ gì cả.

Về sau có khoa thi Tường-vân cùng mông-long lại chương đề thi, lúc đó Quỳnh-châu Mông-Lân cũng đi thi không ngờ bốn người Đều Đỗ cả, bấy giờ lại đoàn viên một nhà như trước.

Hạ màn

Có thơ rằng :

Chưa rỗi xưa kia có hội này
May thời may lại đứng điều may
Lân chơi cỡi Thuấn rồng phun nước
Long nhón sông Nghiêm Phụng múa may
Chen tiếng cầm thơ chen tiếng sắt
Chải mũi cam đạm chải mũi cay
Một nhà ngũ phúc gồm no cả
Mỗi vẻ thanh tân mỗi vẻ hay

TÚ TRẠNG ĐỒNG KHOA

(Tích từ linh)

HỒI THỮ NHẤT

Mộng-lân rả nói

Thiên tâm khai thái, đế đạo tăng huy, nhân
sơn trí thủy dụng ngã tình chà ba chén, ngao
du điền bạ, mã đề tiền.

Ngồi nói: Thập niên đăng hỏa, nhất hội
long vân, chính thiết tôi tên gọi Mộng-lân,
quê ở Duyện-châu, thuở tấm bé học hành thi
lễ, ngọc giữ giá còn đương giấu vẻ, nhà cô
đơn gặp hội gian chuân, đức Thung-Huyền sa
lánh cõi trần, biết lấy chi giả công cha đền
ngãi mẹ, đạo làm con kể sao siết kể, nhật
già hành luyện tập văn chương phải sáng khái
cơ cừu nghiệp cũ.

Hát nam

Sáng khái cơ cừu nghiệp cũ,
Lay cùng trời phù hộ nam nhi,

Nói: Thiếu tiểu tu cần học, văn chương khả
lập thân, bằng giới cheo nho sĩ sơn sao, kẻ dưng

bút ngọc người trao quyền vàng, đệ tử lắm sư
dị, sư lắm đệ tử nam, theo thầy đi học biết
ngày nào an.

Quỳnh châu ra nói vĩa :

Thương ai cho vi bằng tôi thương con, nhớ
ai ủy bằng gái son tôi nhớ chồng chị em ơi !
kiếm một cân về thăm nhà nhé.

Hát lưu thủy

Yến ằm lại chà đầu mà lại tửu, i ời i, chén
chà thang tiền cam hậu khổ, khổ chớ nhi cam
nhân xinh qui thích chí i ời i phú qui chứ nhi
hà vi nhi chà nhi tửu nhi cầm nhi thi, thú vui
thù an bản tự lạc i ời i, miệng xướng ca say thời
đàn phách lúc trở ra về như tạc như phi, gương
Tần Tần vốn của chàng soi chung thuở trước,
thiếp mượn ai cất lấy gương soi, soi cho thấu
kéo lòng cô buồn bã, dịp cầu ở bác giải ngân-hà.
gần chả nên gần sa cũng không sa, can có gì
mà cô giận vội, nay cô trông mai cô đợi, nay
đợi chớ mai trông, đẩy mấy đây sớm gặp đây
tơ hồng, kéo cách trở đôi đường cô thương
nhớ, thiếp nhớ trường phong phong mở mở
thiếp nhớ chường ngồi tựa hiên mai, chờ
thấy sao tàn giăng bạc.

Xưng danh ; chính thực tôi tên gọi Quỳnh-châu cùng mộng-lân kết tóc đã lâu, lòng nay muốn về hầu thân phụ, tôi còn nhớ quê nhà chốn cũ, âu là tôi thương lộ đặng chinh, nay chong chong chong trù'ng cổ lý.

Hát nam

Cổ lý trông chù'ng chong chong đoái trông chù'ng quanh bóng dài mây.

Than: Ơi thương ơi! quê nhà chưa tới mà lại gặp cơn mưa gió phong ba, trông chùng đây chùa đó xa xá, âu là tôi tạm trú cho qua, mau chong chong trông chù'ng san tự, mau tránh khỏi được cơn rông tổ, lạy cùng trời phù hộ cho tôi, cảnh chùa đây cũng chẳng hẹp hòi, âu ta sẽ vào nương cảnh bụi.

Trường vân ra nói : nhất xuất tam can miên vị khởi, toán lai danh lợi bất như nhân sơ thủy đô tông nhân trí lạc, đồ thư hội dục cồ kim tông quan âm tế nguyệt dương cung vĩnh đạo tất ly đồng thực mỗ danh, vạn ban tương khách, tứ hải đồng xuân.

Xưng danh : thực tôi tên gọi Trường-vân. đi săn bầu giữ nghề cung kiếm. khi bấy giờ chùa bảo tôi con nhà tài tử, seo không ra tá vậ

phò an. lập công danh phụ mẫu hiển rang. để
cho thỏa mẹ cha sở nguyện. tôi thừa với
chùa công rằng, vốn tôi nay gia hữu nhất
mẫu mẫu hữu nhất tử, quỳnh quỳnh nhất
ảnh phụng dưỡng như lai. chốn sơn lâm nó
đủ tháng ngày. tôi phận trẻ thơ ngây khôn
quản, phải giữ niềm thủ thân vi bản, hậu lai
tích đức vi căn. khi bĩ cực am cỏ lều danh.
lúc vận thái lấy lòng thêm quế. đoái trông lên
bóng vàng đã sế. cấp cung tên chỉ tựa non
đoài. dâng thảo lộ cao phi chực vãng.

Hát bắc

Bạch ô thước bạn phiêu phiêu chầm du
thủy ấy ây ây ... con chim chi, hoàng hoàng
oanh điều khách, nó lại ca rằng ca, vô tặc lập
chị đẳng vân.

Ngồi nói : mỗ còn đương thi tửu, hay đâu
giời đồ con mưa âu mỗ phải vào chùa tạm trú.

Sơn thần hiện nói: quyền cái địa hạ, biểu hiệu
sơn-thần lòng mỗ nay thương kẻ có nhân, nghe
cớ sự ân cần ta bảo, người đàn bà gặp quân
cường đạo, cho nhà người mượn tiếng ra thay
mỗ còn phải đẳng vân biến hiện.

Tường-vấn nói : gia gia : vâng nhời thần
day ,mới biết tỏ tường. ầu là tôi niệm phật
thắp hương, ngồi tạm chút bên tường bên
tường thắm thình.

Quỳnh-chân ra nói : tín nữ tôi là khách
đường xa,vào tạm trú nương nhờ bóng phật.

Lâu la ra nói : hùng uy nhất chuyển chúng
tâm kinh, lỗ lược hoành hành chiếm ải quan,
túng thử can qua uy chấn bắc, thân thừa độc
mã tâu xung thiên, quyền nhất sử xưng hùng
mỗ Lâu-la quý hiện, như mô nay cũng biết
xung đồ phá chận, tài cũng hay quá hải đoạt
kinh, trong muôn dân điều nước tiếng anh
hùng, ngoài tám cõi lừng danh hào kiệt, ủy
nhân nhân đại khùng khiếp, còn văn danh
cá cá tâm hàng. kinh nghe hơi kinh mếp bề
đông, cá nghe tiếng chạy về cõi bắc.

Nói : quân bay, đội nhất còn lương hay
hết,

Quân nói : gia gia bẩm còn chưa hết.

Lâu-la nói : quân bay ; còn dầu hỏa không.

Quân nói : thưa thầy còn dầu hỏa ạ, để làm
gì ạ.

Lâu-la nói, còn dầu hỏa để đốt trại đi rồi phới.

Lại nói; lương quân đã vừa hết, mô phải lập tức cho mau, chuyển tam quân cứ bộ sơn đầu, chông chông trông chừng thượng lộ.

Hát bắc

Hiệp lực tời sơn cầm mãnh hổ, đồng tâm quá bãi đoạt côn kinh.

Nói: mô còn đang tiến bộ hay đâu giờ đồ con mưa âu là ta trở lại vào chùa. rồi ta sẽ từ từ nhi tiến.

Hát tàu mã

Dục mã phi đề khuất khúc tựa tào Khê mang lý lô. bôn đẳng sanh lộ chiếm kỳ quan vạn lý na từ' ấy ây ây...

Nói: cảnh chùa này rất là ngoạn mục sao nữ nhân đang lấp sau bia, cho quân bay vào hỏi con kia, duyên cớ sao đứng đó làm gì. thời phải nói cho ta được tỏ.

Quỳnh châu nói: Trình lậy người tôi xin bày tỏ, đang dĩa đường mưa gió nổi cơn. lảnh mình vào chủ đỡ nghỉ chân, đợi quang tạnh đẳng trình tiến bộ.

Lâu-la nói : hỡi nàng thực nữ, yểu điệu hình dong, khá theo mỗ hồi thành, ta cho làm ấp chại.

Quỳnh châu nói : trình lạy người, người giây thế thực đà không phải, thiếp tôi nay phận gái thơ ngây, xin người sẽ đón tay làm phúc

Lâu la nói : trông thấy nàng thực đà sở thích, như mỗ này muốn kết giao hòa, chuyền chư quân sắm sửa can qua, đặng cho mỗ kết duyên cầm sắt.

Tường-vân nấp nói ; hỡi thẳng mạnh tướng kia, sao mày khinh tượng ghẹo vợ người ta, muốn tốt lành thời bỏ ngay ra, không ông bóp ắt đà mày chết

(Lâu-la tan chạy)

Quỳnh châu nói ; a di đà phật trăm lạy ngài hiện lên cứu vớt, cứu được con thoát khỏi gian nguy, âu con phải cúi đầu bái tạ.

Tường-vân ra nói ba lơn : quyền cai địa hạ, chức thuộc thượng thiên-quản cai thổ-địa điền viên, kiêm nhất lấy thủ tuần phòng kiểm soát bởi vì tôi tưng kiết, giới lại sai tôi xuống Hà-thành thoát đầu tiên nhậm phổ hàng Hành, ở

sớm ấy rất là ốm tới, tôi nói ra cay rồ như gù'ng, nếu nhìn đi thì đặng như ớt, nên chỉ tôi chẳng nói chẳng năng, vẫn giữ nghề làm ăn công việc, lại có giấy đổi sang hàng thiếc ở chốn ấy một u tai điếc, những việc quan chẳng giám hoãn chi. trong ba năm động đặc lễ nghi, lễ hậu bạc chẳng sai đồng kẽm, tòa tam giới bắt lên khám kiện. hỏi vong hồn oan uổng vì ai, nó khai rằng nó ngủ mấy dai, khi đối tụng ngồi chờ như thổ địa. lấy các quan ngài xét không phải nhẽ, vụ cho tôi thổ Địa đa dâm thực oan tình mà phải ngậm tằm, nhà nước bắt tôi ngay bỏ bóp. không nói ra nàng đã không biết. chính thực tôi lên gọi Trường-vân, tôi thấy nàng ăn ở có nhân. vậy tôi phải giả thần ra cứu.

Quỳnh-châu nói : Chình lấy người cứu tôi nay thoát khỏi gian nguy, công đức ấy lấy chi mà báo lại.

Tường-vân nói : Nay ta đã trừ' loài đảng rữ, hỏi tiểu-thư tính tự là chi, tuổi tên thì nàng nói ngay đi, đặng cho mỗ cao phi chực vãng.

Quỳnh-châu nói : Chình lấy người chính thực tôi tên gọi Quỳnh-châu cùng Mộng-Lân kết tóc đã lâu. nay thiếp nhớ quê hương mẫu

quán, thiếp trở về qui ninh vắng thăm đi
dữa đường gặp hạn gió mưa, thiếp lánh
mình tạm trú vào chùa. không may bị quân
hung chực hiếp, ơn nhờ chàng ra tay cứu
thoát, công đức này khắc cốt minh tâm.
mời chàng về cho biết lương quân. rồi thiếp
sẽ tìm phương báo đáp.

Tường vân nói. — Nàng nói thế tôi cũng
biết tình, âu là tôi cử bộ đáng chinh, mau chóng
chóng trông chủ'ng thượng lộ.

Quỳnh-châu nói: ơn quân tử muôn vàn sao xiết
tình ngãi chàng biết thừa nào khuây, lòng này
thiết thạch dạ này vàng son, người còn thơ của
cũng còn, liệu lời sau trước tìm đường báo ơn
này đây đã tới quê nhang, mời quân tử xuống
nhà ngang tạm nghỉ, để thiếp tôi vào chinh
quân tử, sự trước sau thuật lại chàng hay, âu
là tôi trở lại lâu tây, để tôi sẽ đãi bầy sau trước.

Mộng-lân ra nói : Tôi Mộng-lân là khách văn
phòng thương hiền-thê trong dạ nhớ mong về
chơi nhà kẻ đã mấy đông. sao không thấy phản
hồi chi nữa.

Quỳnh-châu về nói : trình chàng thiếp đã về
hầu.

Mộng-lân nói ; anh cho em về ngày tháng đã lâu, có việc chi dãi tỏ trước sau. cho anh được tường kỳ bản mặt.

Quỳnh-châu nói ; chinh chàng quân tử em ra đi em đã bị nạn, đến giữa đường gặp chận phong ba, thấy có chèo gần đó chẳng xa, nên thiếp tạm vào nơi chù ngụ, chẳng may gặp dân phi bạo thú, toan giở đường đâm dục chêu người, may gặp chàng phúc hậu con người, cứu được thiếp chánh qua nạn ấy thiếp cũng mời người ta về đờ, vậy xin chinh quân tử được hay.

Mộng-lân nói ; nàng nói thế ta đã biết vậy, cho ra mời chàng ấy vào đây, rồi ta xẽ kết tình huynh đệ.

Quỳnh-châu hát : Vâng lời chẳng dầy tôi ra, để tôi đón khách ỏi a đường xa đưa vào.

Nói ; Giám chinh người ân-nhân được tỏ tôi xin mời quá bộ vào nhà, để nói chuyện thấp cao mọi nời.

Tường-Vân nói. Nàng nói thế thậm đã quá phải âu là tôi sẽ tạm lên nhà, vả tôi nay là khách đường xa, nên nói chuyện giao hòa sau trước.

Mộng-lân nói: Em vừa ra đó lại gặp anh đây

em mời anh chớ lại hiên tây, anh em sẽ ngỏ lời sau trước.

Tường-vân nói : Giám thừa quan bác, sự thủy chung em tỏ bác hay, chuyện đầu đuôi ai biết thế này. đương khi ấy gặp cơn mưa gió, vào chùa ẩn sự sao quái lạ. thấy sơn-thần nhủ bảo tôi. có một người con gái tới đây bị phải lũ hung đồ ức hiếp. báo mộng song rồi thần biến hiện. em ra oai nó khiếp kinh hồn. nàng mời về nói chuyện ôn tồn. ơn quý hữu trong lòng hả dạ. cúi đầu em xin từ-tạ. để em về cho tới sơn-lâm.

Mộng-lân nói ; ơn quý hữu biết bao siết kể xin kết làm huynh đệ từ' đây; anh em ta sau sẽ xum vầy. rồi ta sẽ tìm thầy học đạo.

Tường-vân nói. giám thừa quý-hữu nhời giây thế thực là quá phải. có nhẽ đầu ở lại cùng anh, để em nay trở lại rừng xanh. em còn phải truy tầm điều thú.

Mộng-lân nói : Việc cung kiếm anh tài nghe rõ. anh khuyên em kinh sử việc thường, phải tìm thầy luyện tập văn chương. mau tới đó tầm sư học đạo.

Hát nam

Mau tới đó tầm sư học đạo, may mai ngày đèn báo công sinh, làm giai có tri thời nên công cha ngãi mẹ báo đền về sau, ai như tôi làm giai cho đáng anh-hùng. mũi gươm chống đất thuyền rồng thử chơi.

Thầy giáo ra nói : thế mới gọi là.... môn đa khách đảo thiên tài đảo, giá hữu nhân lai vạn vật lai, môn anh-hùng quý-khách vãng lai, gia quân-tử hiền-nhân xuất nhập, à, ra đây có phải xưng danh. ù' mà chả xưng danh thì ai biết mình là gì. Anh em chống phách để tôi xưng danh. ô là vậy, chẳng dấu gì giáo-sư là môn nghề thi-thư nối dõi muôn đời. tiếng văn học sấm đàn bốn bề, giới còn hăm phải đi bảo trẻ. nợ chiếu lều giả mãi không xong. tôi cũng mong nối nghiệp cha ông. thi đặng mãi tam chương lại chượt. đã mấy lần đầu sư đáp chen cạnh mấy đời. đành chịu vậy mấy giới. thôi để nhường hậu tiến. sách có chữ rằng : tiến vi quan đạt dã vi sư, chở ra về nam, bắc, đông, tây, ai có con đến học thầy đồ. thế mấy gọi mình nbi gì hĩ, sách có chữ rằng : Tam nhân đồng hành tất hữu ngã sư, ngày tôi còn bé, tôi có học sách, Tam Hoàng chi hiệu,

tam tài thủ xuất, hỗn mang khai nhất. vua Phục-Hy thủy hoạch bát quái tam hào. Vũ kế Thuấn. Thuấn kế Nghiêu. thế chử là tam thánh thụ thụ. vua Văn Vương ai thủ. cũng chương nhất nhật tam chiều. đời Tây-Hán có vua Hán-Vương. thủy nhập Tần tam chương chi ước. Ông Lưu-Bị ngày trước được chử rằng tam cổ thảo lư. Hán-Văn-Đế động chọng thi thư. cũng được chử thiên nhân tam xách. lục tài sở sách. kế thế tam vương. so thái bưong không ai dài đời như ông Tam-đại. tam dương khai thai. mừng ngài đây nào nước tam đa. doi nhánh vàng lá ngọc nở ra, hình như thế tam hộc ngũ quế.

Nói: Thầy dạy con từ' đầu sách sử, dừn cây làm tổ là họ Hữu-sào. nam nữ tương giao. từ' vua Thiếu-hiện. tạt bệnh gĩ liệu. từ' vua Thần-Nông, xưong xuất bách công, từ' vua Hoàng-Đế, kế trị nước phục đời vua Thần-Nông lên ngôi. giáo thiên-hạ canh nông lập nghiệp. đời thượng-cổ nam nữ vô biệt. dân bấy giờ còn ẩm huyết như mao. vua Toại-nhân thủy hỏa phanh bào. thế mới gọi thực thực chi nhục. dân bấy giờ dưỡng năng lục súc. mới định cớ giá thú hôn nhân. bà Nữ-oa đầu

cũng tinh thần, đem luyện thạch bổ thiên chi thuyết. như nhời ấy ai thời chẳng biết. ba năm chuyên tự tử rĩ tôn. trước họ Hữu-sào sau đến ông Viêm, đều tập học can qua rĩ thượng, chính nhi bất hưởng. thầy nghe con học hành đã khá. thầy cho con một ngọn đèn xanh. cứ đêm thâu dốc trí học hành. để thầy tới phòng loan an nghỉ.

Mộng-Lân Tường-vân cùng nói: Nay thầy về phòng loan an nghỉ, anh em ta cử bộ lại trường, ta cùng nhau sẽ bước lên đường. sách tuần mã trông chừng kinh địa.

Tường-vân nói: dạ thưa anh, sách cò chữ, nam-nhi nghi lập trí, nay nhà vua mở khoa hội thi, anh em ta gắng sức đua chen, chẳng may giờ giờ lại phụ em, phúc-thống lắm không lên trường được, xin quan anh đường mây thẳng bước, em tìm thầy thang thuốc theo sau.

Hát nam

Mau tới đó tìm thầy thang thuốc, để sau này ta được bình an.

Mộng-lân nói: thương ời. đi tới đây dậm thẳng một mình, biết lấy ai mà giải tẩm tỉnh. trời đất hồi thấu tình chẳng nhẽ, lậy cung trời

hiền huynh mạnh khỏe. đi giữa đường tránh khỏi gian nguy, nay nhà vua lại mở khoa thi, liệu có phải đến thi không biết.

Ông Lang thuốc ra nói : tôi ở gần làng ông Biền-Thước ở kẻ ngõ cụ Tả-Ao mới học nghề làm thuốc tào lao, ngô biều tự lang thang là mô. bệnh ai giàu có. tìm mô đến thăm. bắt mạch rồi đoán tựa lảng nhãng. bảo nhà chủ đưa tiền đi cân thuốc. lên xe đi một mạch. tìm đến chốn danh sư. kiếm coi giàu nói chuyện thực hư, bệnh như thế nhờ thầy cấp-cứu. cầm đơn mang lên hiệu. mua thuốc sách về nhà lạ. tưởng rằng thầy thuốc chính khoa. quen mới biết ông lang ngoại ngạch thực là ông hàng sách, kiếm mỗi chén một hào, khỏi cũng chẳng sao. chết cũng chẳng sao. chóng thì cũng mặc lâu thì cũng mặc. bây giờ thì ở nhà cũng túng có phải không ? cảnh cũng bô su mau mau lại đáo chợ phiên. mặc giàu ta bán thuốc.

Hát đường trường

Tay sách giao cầu, a mà không biết thầy tầu thuốc tây, thuốc tôi đây chỉ chữa người gầy, phòng khi gánh đỡ cho thầy nhẹ vai, trăm

người chăm bệnh mà không sai, chữa đâu chết đấy thuốc tài hơn tiên, thuốc tôi đây Nam Việt đã biết tên y ới y,

Tường vân nói : dạ thưa cụ có phải cụ là cụ lang chứ không cụ ?

Thầy lang nói : sao anh lại biết tôi là ông Lang hử hử hử tôi lại ục cho anh mấy chiếc giờ sao anh lại giám gọi tên tục tôi ra. à phải phải tôi đây là ông lang đây ý chừng anh trông biển tôi đề cấm ngoại nhân bắt đặc phóng uế có phải không ?

Tường vân nói : Thưa cụ phải.

Thầy lang nói : anh hỏi tôi làm gì ?

Tường vân nói : Thưa cụ đón tay làm phúc con đi tới đây trong dạ bất yên, an tâm hàn nhiệt bất thường trong bụng lại đau bâng hoàng khó chịu.

Thầy-lang nói : Anh cầm lấy cái ống này để tôi nghe mạch xem sao ?

Tường-Vân nói ; Thưa thầy vâng ạ.

Thầy-lang nói : quâi là bệnh anh này mới lạ chứ tôi từ thuở bé đến giờ không thấy ai mạch

là như anh không khéo thời nguy to đến nơi anh a.

Tường-Vân nói : Chưa thầy bệnh ra làm sao ?

Thầy-lang nói : có phải anh không được điều kinh không ? mạch tôi xem muốn như không được điều kinh, có phải để tôi cho thuốc.

Tường-vân nói : Tôi là đàn ông chứ không phải là đàn bà mà ông lại bảo rằng không được điều kinh.

Thầy Lang nói : à thế ra không phải điều kinh thời bây giờ tôi cho thuốc không phải điều kinh nhé. thuốc tôi đây dành nghề viễu chỉ chữa bệnh người phải giữ hạnh nhân, tôi đến đây cam toại nhân trần, nọ là phải tầm phương độc thánh, ngày trước tôi đi thăm bệnh. có một người bảy tám chín mươi, thuốc tôi đây phụ tử đại hồi. nọ là phải phòng phong khương hoạt, chẳng may ra cụ quy môn địa cốt, như đó là phúc tại thiên môn, thuốc tôi đây đã nức tiếng đồn, giao cầu hạ mười người chết chín, bài lục vị thời phong cho kín, phương chí linh con cháu khóc như mưa. uống khỏi miệng khiêng ra nghĩa địa, bây giờ cắt cho

anh bào chế, thực địa bồ ti, hoàng kỳ bồ phễ, bồ tử bồ tâm. thiên địa huyền đơn. bồ can bồ thận. sa nhân liên phấn bồ đại tiểu tràng, thuốc uống mê man. gọi là thông thủy, ô đầu ý dĩ thạch tín phi xương. mang tiêu ngư hoàng thạch bồ xương chuật. kinh giới tử tô còn vị kinh thông điều huyết Đàn ông hay đàn bà?

Tường-Vân nói : Thừa thầy đàn ông ạ.

Thầy lang nói : thế ra thầy nhằm có phải đàn ông thời cắt thuốc lại nhé, thịt bò bit tết hành sống khoai tây đánh những vị này, no cho đến chết.

Tường-vân nói : Thuốc uống vào bệnh đã đã khỏi, lòng muốn mong nhớ đến hiền huynh không biết rằng có được hiền vinh, đi cũng giờ về thời cũng giờ. ầu là ta quê nhà trở lại đành trở về sẽ đợi khoa sau, (vào)

Quỳnh-châu ra nói : Thương ơi thu tới hè qua phút chốc đã ba thu đằng đẳng. nay kiếp trần đã nặng. đêm hôm qua nằm mộng chiêm bao chốn phòng loan hương sạ ngạt ngào, ứng điềm lành sinh đặng nam nhi đã rõ. năm đêm

thấy bạch long xuống phủ ngày nay sinh đặng nam nhi, nay thực giống Tường-vân diện mạo sự như thế cũng là quái lạ âu là ta đặt tự Mộng-long.

Tường-vân nói : Nay đây đã tới quê nhà, xin chào chị cô nhà chảng tá, nay chị đã sinh ra nam tử sao lại giống diện mạo như tôi, sự như thế này em biết làm sao ? âu em phải tìm nơi tâu thoát.

Quỳnh-châu nói . em xin qui hữu tạm ngồi, rồi em sẽ tìm nhời sau trước, đêm em nằm mộng. thấy có bạch long. đang lúc mơ màng tự nhiên xuống phủ, trong lòng em thai thụ, ngày nay sinh đặng nam nhi, sao giống anh diện mạo cũng kỳ, anh e thẹn tìm đi phương khác, em nghĩ công hiền huynh sao siết, nay ta lòng gọi là một chút. hai cân vàng gọi để tiên chân xin quân tử tạm cầm cho thiệp thỏa.

Tường-vân nói : sự tình này em đã không biết, chị chờ em em cũng xin vàng, quyết phen này trở lại rừng xanh, đeo cung kiếm sơn dầu cử bộ,

Hát lâu mã

Thần trách thân tôi đã lặn lội, mình trách
mình số phận long đong.

Than

Ơi ! thương ơi ! giờ hỡi có hay, vì dân nên
nỗi nước này trời ơi.

Hát đường trường

Đã biết tuổi vàng, tình càng cho nên nằng
thảm thiết, ời dạ này dạ càng ngẩn ngơ, anh
thương em bây giờ phận gái lúc ngày à ngày
thơ i ời i hi hi, phận gái mà ngày thơ, cho nên
bây giờ anh phải này đã phất cờ cả đôi tay, à
trăm năm duyên có một ngày a ời a hi a, duyên
cũng có một ngày, ôm cầm bây giờ ai nữ mà
đứt giây mấy cho đành, à là đây mấy đây vạn sự
lúc giai thành, i ời i hi y.

HỒI THỨ HAI

Mộng-lân ra nói : tôi Mộng-lân quê ở phương
xa, thì đã đậu trở lại quê nhà, sách tuần mã
trông chú'ng thượng lộ.

Hát nam

Tuần mã trông chừng thương lộ, trạng nguyên này đã đỗ vinh qui. bỏ công đèn sách sớm khuya.

Nói : này đây đã tới quê nhà, kịp thỉnh phu nhân diện tự.

Quỳnh-châu ra nói: thiệp nghe tin chàng đã vinh hồi, nên thiệp phải ra đón tận nơi, chàng đi thi kể mấy thu rồi, bày tiệc ngọc xường ca đôi lúc.

Mộng lân nói : việc xường ca hãy giành để đó, ngày anh ra em chưa có thai, nay anh về lại có con giai, sự nhường ấy vì ai nên nổi, xem ra giống Tường-vân mặt mũi, mà vẫn rảnh trĩnh tiết một niềm, đạo đàn bà nên phải trĩnh kiên, chồng đi vắng làm sao lại để, đó em, ta thương nàng như cơn mưa đại hạn, nàng nhớ ta như nước đổ lá khoai, chuyen quân nhân bắt lấy đưa con giai. còn Quỳnh châu đi đâu mặc nó.

Quỳnh-châu nói, than :

Ơi, thương ơi! chàng đi thi kể cũng lâu ngày, thiệp ở nhà không có giám quyền oanh mà dư

ên, trời hồi trời mấy lần cao thẳm, thiếp khen ai ăn ở đơn sai, vậy nên phải nước non này, nguyên thiên địa quỷ thần soi sét, tôi Quỳnh-châu cùng chồng thất tiết, khá khen ai ăn nói sai ngoa. giờ đất hồi thấu tình chẳng nhẽ. ai làm nên nam bắc đôi đường, khiến cho tôi những thương con cùng tủi phận, thiên tri địa tri quỷ thần tri. lạy cùng trời phụ hộ con thơ. (đi)

Nói: nhác trông lên vầng hồng đã sế. liệu tìm nơi ta để nghỉ thân. ngày mai sẽ lui chân phen nữa trông chừng đây có hàng gần đó, âu là ta tạm chút nghỉ chân, dĩa đường này chỉ có một thân, giờ đã tối âu ta tìm nơi trọ.

Mộng-lân ra nói: như tôi nay có đương giấc điệp, long thần đâu xuống ghé mang tai, chiêm bao tôi nằm thấy cũng tai, bỗng ầu tử đi tìm nghiệt phụ.

Hát du con

Bồng bống bông. tranh bức mảnh mảnh. a ơ i tỉnh ra là ra mới biết rằng mình chiêm bao. ai ra về để tôi nhẩn nhủ i ơ i mấy tào lao. i i i. nhẩn rằng lại có chiêm bao lạ nhường. lại thương thay vợ dạm

trường vì mình đến nỗi cho nường biệt ly.
i i i. ru con con cứ ngủ đi. rồi cha cũng thấy
vậy thì mẹ con.

Anh quán ra nói: chỉ tào sá bốn hành chi
lật đặt, vọng trường để mãi mãi chi long bong,
kni dà la hang bát. tàu nhập quán môn khai,
vốn tôi nay ở làng Yên-lệnh. ngô biểu tư
Hai-cồng. vì làm mướn ít công. nên buôn bán
soàng-soàng gỡ nợ, tôi mở ngôi hàng lịch sự,
thường đón khách vắng lai, kẻ bán buôn một
vốn bốn lời, chiều chuộng đủ trăm khôn nghìn
khéo, con tôi là Hai-chéo. vốn ở đèo ngang.
vợ tôi dọn quán bán hàng, tôi đi ở lấy tiền
gỡ nợ. tôi mở ngôi hàng lịch sự, thức chi chả
thiếu, nấu long tu ngũ vị thường quen, lại
có cả dò nem ninh mọc. lại có cơm canh
cùng cá thịt, những là hầm chim hầm vịt, chả
lợn, chả cầy, cá rân. thịt quay. sào chua, sào
ngọt. món sào rất tốt nước dấm thực ngon.
vị nấu chè đem bỏ mắm tôm. nên quan đuổi
tôi về bán quán.

Mộng-lân nói: Bác quán ơi! tôi Mộng-lân
quê ở Duyện-Châu, nói cùng người tạm nghỉ

trong nhà, nên cũng nói không nên cũng nói.

Quán nói : Nhà tôi đây thời không dám tiếc vào trong nhà gối sếp chĩa bông, mời ông vào tạm nghỉ đường màn, mai ông sẽ trông chừng cử bộ.

Quỳnh châu nói : thương ơi ! canh khuya cùng đà áy náy. vắng tai nghe lại thấy di kỳ tiếng trẻ con lại khóc ti-ti, âu tôi phải ra đi coi thử, quả chồng tôi còn đang dắc ngủ. lánh mình vào bế lấy con ra, giời dun dũi mẹ con gặp gỡ ới con ơi ; mẹ gặp con như dao cắt ruột mẹ ra, trăm sầu nghìn thảm chất đà bằng non, ới con ơi ; nay bây giờ độ chống canh ba. mẹ thương con mà mẹ bế con ra giời sui khiến mẹ con ta gặp gỡ. con ơi ; nín đi con. nín đi con.

Quân cướp nói ; quán ơi, mở cửa cho ta vào trọ.

Quán hỏi ; khách có hay không?

Cướp nói ; khách có rằm chực.

Quán ra mở cổng, kinh coang kinh coang lạch cạch soạt.

Cướp vào nói : ta nghe hàng bay thực là cũng khá, ở lão quán tiền đâu ta tạm vài nghìn mau chóng chóng đưa ra đây, không thời mỗ lấy đầu ngay lập tức, quân bay nghe lệnh mỗ bài, kíp mau mau phá tán, còn bao nhiêu kim ngân vàng bạc. thời phải thu cho rõ tận. hỏa hào đâu cho nó một mồi. chuyển chư quân phản hồi hạ chại.

Mộng lân nói : Thương ơi ! tôi ra đi bước ngay chân trái. gập lữ gian nó lại vào đây. lúc tỉnh ra không thấy con đâu. càng nghĩ đến ruột đau như cắt. tình phụ tử biệt ly gia thất. cha con thời nam bắc từ' đây. âu là tôi đứng đay ngoài này. trở lại nhà đèn sách văn chương, thương còn luống đôi hàng châu lụy.

Than nam

Thương con trẻ hai hàng châu lụy, biết bao giờ phụ tử đoàn viên.

Quỳnh-châu than : Mẹ thương con nay đã gặp gỡ, mẹ thương con vừa sợ vừa lo. con bây giờ chẳng quản đói no, giời đất hồi thấn tỉnh chẳng nề.

Hát nam

Phật độ trì con trẻ ra đi, ruột tằm bối rối vò to
thế này. trời ơi đất hỡi cơ hay, ai làm nên nỗi
thảm này biệt ly.

Nói: nhác trông lên tam thần cổ thánh, chột
nhìn xem ả nguyệt hồi tiêm. sẵn thạch bàn
ngồi tựa một bên, bỗng con trẻ nằm lên
nghỉ mát,

Tường-vân nói : Lâm tùng quê ngu. biểu tự
Tường-vân chốn rừng xanh chỉ có một thân
sách cung kiếm ra săn điều thú, quái lạ chân
quái lạ, rị kỳ thậm rị kỳ, vợ con ai nắm đó
người đàn bà đang lúc ngủ say, trống diện
mạo thẳng bé cũng hay, cơ sao lại đến đây nằm
nghỉ, tôi nhìn ra quả nhiên là chị, không biết
rằng tình ý làm sao, lúc khi xưa đã gặp ba đào
đến nay lại tới nơi san cước, nên vàng này đền
ơn khi trước, giả chị đây tạm chút nương thân,
bế hài nhi lo lắng muôn phần, bỗng ấu tử
tằm xư học đạo.

Quỳnh-châu dậy than: ời thương ời giắc hờ
vừa tỉnh, mất con rồi biết tính làm sao. bây
giờ tôi biết nghĩ thế nào. thương con trẻ kể
sao cho siết, thấy hai lạng vàng này mới biết

chính vắng này ngày trước của tôi, hay Tương vân đã bế đi rồi, thấy vắng này lòng tôi đỡ sợ. âu là tôi tìm nơi lánh tạm. sẵn vắng này ăn học là hơn.

Mạt sĩ ra nói: tôi quê ngụ tại Nam-sang, danh xưng là anh khoa học, ơn cha mẹ cho ăn đi học, ham bạn bè nên mải vui chơi. học đã thông chữ địa là giỏi, mà hiểu cả chữ thiên là dốt, học rộng cả chữ tồn là mất, lại am thông chữ thất là còn, biết cả đường giậy vợ khuyển con, khách đến nhà mắng mẻo quéo chó, sáng không biết đường ra ngõ. tôi cũng không biết lối vào rừng, ba bốn khoa tôi vẫn thi luôn, nộp quyền trắng thẻ mà không đỗ, về nhà vợ làm tần làm khổ. tôi nghĩ ra học càng thêm túng. thành đi đâu không giúp công dùng. có lẽ đâu quận tử cố cùng, học chi mãi chi hồ giả giả ở nào con mẹ đi thiia đâu nào ra để thầy khoa học bảo.

Vợ ra nói: cầu sức rồi.

Chồng nói: ngã gia vô dưỡng cầu. cầu hà gia đảo sức ngư mời. chách hiền thê bất chẳng coi cho đến nổi ngư mời thôi mà cầu

sức. đốt đèn ta học. cực te cực tác. chữ kè là gà, giữ cửa giữ nhà chữ khuyến là chó. bây giờ tao đi thi tao phải khẩn từ ông tam đại nhà tao mới được, qui khẩn :

Cụ tôi là ông Hán-kiêu-lồ a... đẻ ra ông tôi là ông Hán-đế-kiêu-hoàng, hai ông tôi lại khoảng được hai bà tôi, sinh ra được ông Bái-công và ông Lưu-quí, tên tôi Mạt-sĩ, húy hiệu là ông Lưu-bang, quyền cung tam đại rõ ràng mau vác mặt đến Chương-an mà chịu chết. tôi thì phen này là đồ về nhà lắm thằng khở mấy tôi, thi không đồ quyết phen này về làng cát ngôi thẳng mõ.

Hát

Cải kiếp học trò chữ chi không biết, chữ gì thời không, sợ phòng khi thời bây giờ hết gạo lúc chạy rông í í í.

Quỳnh-châu nói : tôi Quỳnh-châu vốn nhà nho sĩ, chỉ chuyên nghề kinh sử bút nghiên. đêm canh khuya một sách một đèn, nhờ tổ ấm họa nên danh giá, đường bút nghiên học hành đã khá. tới ngày nay hã dà một khi,

nghe nhà vua nay mở khoa thi. mang ống quyển lại trường ứng thi.

Hát nam

Ứng thi lại trường chông chông, đoái trông chừng đã tới Chường-an,

Tường-vân nói : tôi Tường-vân chăm nghề tập học. vẫn theo thầy kinh sử thơ từ, đường văn chương võ nghệ đã dư. nay lại gặp khoa thi vừa tới. bề công danh may đã gặp hội. âu là ta phải tới trường thi. sắp bút nghiên sắm sửa ra đi, mau cố bước lại trường nộp quyển.

Mộng-long nói : Tôi Mộng-long theo đòi kinh sử. buổi sân Trình vịnh đọc phú chương, nhà hoang mang rậm liễu đường chương, ngày thư thả ngao du ngoạn cảnh, lòng tôi những nhớ cha lòng trạnh, gia tôi nay thương mẹ bồi hồi, nay khoa thi vua mở tới rồi, âu ta hãy lại trường ứng thi.

Hát nam

Mau tới chường-an ứng thi, hiếu trung này cũng vị ơn trên, tài giá trị ở cho bền, công danh gặp hội mới nên thân người.

Quan chủ khảo ra nói xử : loan bài lịch lịch
đầu kim xương, lộ thượng xung xung đao điện
chường, khai khoa thủ sĩ văn tá thánh, hội thi
cầu hiền võ an bang.

Ngồi nói : khâm thừa ể các chủ khảo ân
mông, vâng ơn trên phụng-lệnh sắc rồng, nay
mỗ xuống chường an tuyển sĩ. việc chường
ốc văn hành công khí, văn ai được nhất tựa
như sơn, văn ai hay nhất phú như ky,
âu mỗ phải so trong chức lượng, nhà
thập đạo đầu danh cao sừng, cửa tứ vi
qua chức bảng đề, hàng thủ quyền đường
đường son chấm, cây đình-liệu chơi chơi lửa
cao, cột huyền-bảng thẳng kinh đa đao, văn
bài thu bốn kỳ chinh bộ hạ.

Chuyện loa

Chuyện vi đông vi tây, tứ vi sĩ nhập trường.

Các sĩ-tử cùng nói : Kim minh niên bài
yết hoàng gia, chúc Thánh-thượng long an vạn-
tuế.

Khảo quan nói : Sĩ-tử an vị văn cho cử
vận mà làm, rồi ta sẽ tiến trình bộ ngọc.

Sĩ-tử nói: Văn làm rồi nộp trước bộ đơn, trình khảo-quan khai khán.

Khảo quan nói: Văn ba người thực là cũng đáng, trong ba người chẳng oan một ai, văn ba người nay đã đáng tài, âu mô phải xét cho minh bạch, cho ba người cùng đậu tam-khôi đề trên bảng Tường-vân thứ nhất, còn Mộng-Long cho chữ thứ hai, Quỳnh-châu này thứ ba mới phải. ba người vào lĩnh lấy sắc phong, rồi hăng sẽ vinh quy bái tổ.

Các quan tân-khoa vào nói: chúng con vào bái yết Hoàng-gia, chúc Thiên-tử tung hô vạn tuế.

Tường-vân nói: Tôi Tường-vân đã đậu tam khôi, cho bổ lúc thứ trung cần khổ.

Mộng-Long nói: Tôi Mộng-Long vừa đậu tam khôi, cho bổ lúc dùi mài kinh-sử.

Quỳnh-châu nói: tôi Quỳnh châu nay đã đỗ tam khôi, cũng bổ lúc văn chương luyện tập nay mẹ con ta lại gặp, cũng việc giời lại đậu đồng khoa. xin các quan tạm trở lại nhà. bày tiệc ngọc xường ca cho thỏa.

Hát đường chương

Vận mở mà hanh thông, bắc nam bây giờ hòa thuận ối đã này tây đông, tây đông thái-bình. à là đủ nhau vào chốn lục-dinh, a ối a, vào chốn mà lục - dinh. ba người bây giờ hi đầu ới đã này biết mình quyền cao, anh thương thời bây giờ anh né mình vào, a ới a.

Quỳnh-châu nói : đây đã tới quê nhà rồi nọ, thỉnh tân-khoa tạm nghỉ gia chang, rồi xin sẽ cùng nhau đàm đạo, cũng nhờ giới lại đồng khoa, nay lại được đoàn-viên nhất cảnh.

Hát Lưu Thủy

Từ' ngày, từ' ngày gặp nhau, chao lời hẹn cho vẹn vàng thau, giây tơ mảnh se chặt lấy nhau. se không dặng mà lòng thương nhớ, cảm thương người ngậm ngùi ba thu, bởi vì ai đêm nằm tưởng thấy, thấy thấy những chiêm bao

vấn vương lo mạnh, mình dật mình dật m. nh
đôi phen có làm sao lại lao đao thế này, đêm
năm canh dẫn dọc không yên, hoàng hoàng
thiên sao đảo điên, đôi ta cách xa đôi đường.

Hạ màn

SÁCH ĐÃ XUẤT BẢN

Sơ học quốc ngữ
 Chuyện chùa Chôm
 Chuyện Chương chi
 Chuyện đồng tiền van-lịch
 Khuyên con làm dâu
 Anh khuyên em
 Giai khuyên vợ
 Gái khuyên chồng
 Tả-ao cổ-tịch
 Lưỡng quốc Trang-nguyên
 Hương-sơn hành-trình
 Hương-sơn phong-cảnh
 Quả phụ ngăm
 Quả xuân nữ thần
 Thăng thiên văn bản
 Bạc tình chi lắm
 Đạm tiên mộng ký
 Lục súc tranh công
 Kim-Vân-Kiều lấy
 Kim-Vân-Kiều thần
 Tam-nguyên thi tập
 Thiếu nữ hoài xuân
 Lý hành vân. Ca cải lương
 Lý giao duyên
 Hát thúy vân. Hàn sĩ thần
 Hát quan họ
 Những bài hát mới
 Chuyện Trang-Lợn
 Tuyền-phu thích-nghĩa

Tình bạn chi âm
 Bồng mạc tân oa
 Hát lối ả-dầu, Ngũ giới ca
 Nam nữ đối-ca
 Triệt giang đoạt A-dầu
 Thanh xà Bạch xà
 Kiều tông chinh lục
 Giang đông phò hội
 Mộng Lân trò
 Trò Tử-dư. Thán-Kiều
 Tam quốc diễn ca 1 et 2
 Chinh Đông diễn ca thứ 1
 Chinh Đông diễn ca thứ 2
 Chinh Tây diễn ca 1 et 2
 Chung vô diệm diễn ca 1
 Chung vô diệm diễn ca 2
 Tây du diễn kịch 1 et 2
 Ngũ hồ bình Liêu diễn ca 1
 Ngũ hồ bình Liêu diễn ca 2
 Ngũ hồ bình nam diễn ca 1
 Ngũ hồ bình nam diễn ca 2
 Đông Hán chi diễn ca 1 et 2
 Tây Hán chi diễn ca 1 et 2
 Song phượng Chiếu quân 1
 Song phượng Chiếu quân 2
 Tiểu sơn Hậu diễn ca 1-2
 Các lối văn chầu
 Anh hùng rơm
 Phong-dao và Ca dao